

УДК 351.08:[355.01+004]

DOI <https://doi.org/10.32782/1813-3401.2025.1.20>

О. А. Пушкар

кандидат юридичних наук, адвокат
<https://orcid.org/0000-0003-2660-0568>

ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ СУЧАСНОГО МЕГАПОЛІСУ

Під інформаційною політикою органів виконавчої запропоновано розуміти діяльність цих органів щодо досягнення цілей, що відображають національні інтереси в інформаційній сфері; стратегію та тактику управлінських рішень та методи їх реалізації, що розробляються та реалізуються для регулювання та вдосконалення як безпосередньо процесів інформаційної взаємодії у всіх сферах життєдіяльності суспільства та держави, так і процесів технологічного забезпечення такої взаємодії.

У сучасних соціально-політичних умовах технологія формування та реалізації інформаційної політики органів виконавчої влади сучасного мегаполісу має свої особливості, але не змінює своєї суті: це діяльність суб'єкта в інформаційній сфері суспільства, спрямована на досягнення певних політичних цілей. Процес формування та реалізації інформаційної політики органів виконавчої має на увазі усвідомлення, формулювання політичних цілей у цій сфері; прогнозування змін інформаційного середовища; аналіз потенціалу органу влади; вибір зі списку альтернатив стратегії впливу на цільову аудиторію в умовах, що швидко змінюються; ухвалення рішення; виконання планів та програм; визначення ефективності реалізації політики (вибір критеріїв, побудова системи зворотного зв'язку, виявлення, осмислення та облік суспільної думки); вибір та проведення коригувальних процедур.

Реалізація інформаційної політики органів виконавчої влади сучасного мегаполісу спрямована на: підвищення ефективності політичного управління, перетворення його на гнучкий, відкритий, демократичний процес; інформування населення про діяльність влади щодо вирішення проблем життєзабезпечення; підвищення авторитету владних структур та політичних лідерів, формування та підтримання їх позитивного іміджу у населення; встановлення та вдосконалення контактів із різнорівневими ЗМІ, формування системи оперативної взаємодії з ними; встановлення та вдосконалення оперативного зворотного зв'язку між владою та суспільством; формування, вивчення та облік громадської думки; прогноз тенденцій розвитку інформаційної сфери суспільства; активізацію участі громадян у ухваленні політичних рішень.

Дотримання вимог до формування та реалізації інформаційної політики органів виконавчої влади сучасного мегаполісу дозволяє передбачати тенденції розвитку інформаційної сфери суспільства, відслідковувати та розуміти взаємовплив самого інформаційного середовища та суб'єктів, що впливають на нього, реалізовувати програми, адекватно оцінювати та ранжувати види своєї діяльності, фокусуючи увагу на нагальних проблемах, забезпечуючи у довгостроковій перспективі сталий збалансований розвиток суспільства. У мегаполісах функціонування влади як демократичного, гнучкого, "відкритого" механізму політичного управління; забезпечення нею постійного діалогу, двостороннього збалансованого спілкування з громадянами є необхідною умовою створення ширших можливостей для адекватного розуміння громадянами діяльності владних структур, а отже – підтримки політичних рішень, що приймаються.

Ключові слова: держава, державна політика, державна інформаційна політика, інформаційна політика органів виконавчої влади, мегаполіс.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими або практичними завданнями. На формування інформаційної політики органів виконавчої влади значний вплив надає нова модель відносин

держави та суспільства. Але всі позитивні зміни відбуваються на тлі багатьох ще невирішених соціальних проблем. Незважаючи на досягнення інформаційно-комунікаційної революції, розвиток технічних засобів зв'язку, що створили

можливість швидкого та безперешкодного контакту, скоротили інформаційну дистанцію між владою та суспільством, здійснення зворотного зв'язку усе ще не набуло достатнього масштабу. В результаті, незважаючи на зростання рівня поінформованості суспільства, немає адекватного підвищення рівня політичної участі громадян. Крім того, в умовах набуття більшої економічної та політичної самостійності на місцевому рівні зростає роль управлінських структур.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У теоретичній та прикладній політології останніх двох століть вивченню ролі інформації в політиці, інформаційної взаємодії держави та суспільства приділено значну увагу. Ці теми розробляли У. Дж. Мартін, Дж. Кін, М. Вебер, К. Поппер, Ю. Хабермас.

Вивченню закономірностей засвоєння масової інформації, проблем дезінформації, формування переконань, установок і стереотипів було присвячено ряд робіт міждисциплінарного характеру, на стику політології, соціології, психології. Інформаційно-комунікаційні процеси у західній політичній науці досліджувалися У. Ліппманом, Г. Лассуеллом, П. Лазарсфельдом, Р.-Ж. Шварценбергом, Ж. Блонделем, Б. Гурнеєм.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження основ та вироблення практичних заходів удосконалення інформаційної політики органів виконавчої влади сучасного мегаполісу.

Однак, незважаючи на різноманітність публікацій та широкий спектр теоретичних підходів, наукову розробленість проблеми формування та реалізації інформаційної політики органів виконавчої влади не можна визнати достатньою: багато дослідників наголошують, що практика становлення державної інформаційної політики значно випереджає як законотворчу діяльність у цій сфері, так і рівень її теоретичного осмислення. Відчутний брак комплексних наукових досліджень про інформаційну політику влади у межах політології, у яких враховувалися нові політичні реалії сучасної України, здійснювалося осмислення досвіду інформаційної політики великих суб'єктів влади – міст особливого значення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інформація має складну природу і нерозривно пов'язані з процесом управління. Це – необхідний компонент будь-якої діяльності, що вказує на характер мети, способи визначення найкоротшого шляху до неї, методи, засоби та прийоми оволодіння метою. Таким чином,

відзначаючи зв'язок поняття "інформація" з поняттями "соціальна інформація" та "політична комунікація", можна стверджувати, що інформація – це не тільки відомості про події, явища, процеси (тобто якась основа для можливого або здійснюваного інформаційного процесу), але й предмет такого процесу (коли політичний актор готує, формує інформацію для її подальшого застосування), і сам процес поінформовування аудиторії про ці події – інформаційна взаємодія. Інформація виступає також як засіб інформаційного впливу, інформаційно-політичного управління, коли суб'єкт влади та політики, впливаючи на певну кількість об'єктів, планує отримання певних реакцій [1, 2, 3]. Нарешті, інформація виступає як основа і засоби, що забезпечує процес взаємодії між суб'єктами політичної комунікації.

У процесі вивчення нами встановлено, що феномен інформації має низку типологічних характеристик. У контексті обраної теми актуальним є аналіз понять "соціальна інформація", "масова інформація", "державна інформація". У зв'язку з цим, на наш погляд, найбільш репрезентативними є такі визначення: "соціальна інформація" – це інформація, що циркулює в суспільстві та впливає на нього; "знання, використовуване у практиці, під управлінням", результат і зміст процесу, що є атрибутом соціальної системи, що передбачає цілеспрямоване зміна цієї системи, тобто управління; зміст, процес і результат будь-яких взаємодій людей суспільстві, зокрема – масових комунікацій.

Система масової інформації є підсистемою соціальної інформації, виконує в ній функції орієнтації, визначені суб'єктом управління суспільними процесами. Це такий вид інформації, який збирається, накопичується, обробляється, передається за допомогою особливих засобів у розрахунок на масове споживання, організує взаємодію між будь-якими соціальними процесами як засіб, об'єднує безліч потенційних джерел інформації, безліч потенційних її реципієнтів і складну мережу зв'язків між першими та другими. Важливість масової інформації пояснюється її всебічним, всюдисущим, "всезнаючим" характером; вибірковістю стосовно змісту соціальної інформації; тим, що ця вибірковість визначена цілями суб'єкта соціального управління стосовно об'єкту; тим, що з допомогою масової інформації суб'єкт управління керує функціонуванням системи соціальної інформації та її підсистем. Тобто масова інформація

чинить регулюючий вплив на систему соціальної інформації.

Інша підсистема соціальної інформації, джерелом якої є органи структури державної влади, – державна інформація, – тобто інформація, що виробляється та розповсюджується державними органами та посадовими особами про стан суб'єктів та об'єктів державного управління, про будь-які форми живої та неживої матерії, необхідна для здійснення державної влади, державного управління, функціонування держави, що оточує її політичну систему та суспільства. Необхідно зауважити, що державна інформація набуває ряду характеристик і ролей функціонального плану. По-перше, ця інформація стає публічною, бо формується та передається за допомогою ЗМІ для масового споживання. По-друге, циркулювання державної масової інформації відіграє комунікативну роль, тобто вона забезпечує діалог, комунікацію по лінії "влада – народ", а засоби масової інформації в цьому сенсі грають не стільки інформаційну, скільки комунікаційну роль, бо забезпечують одночасно функцію зворотного зв'язку між суспільством та владою.

Виникає у процесі діалогу влади та суспільства масова політична комунікація пов'язана з формуванням образу влади. Її наявність визначається приналежністю до сфери політики джерела комунікації, її змісту чи об'єкта, передачі інформації, значущої для функціонування політичної системи. Іншими словами, політична комунікація – процес передачі, обміну політичною інформацією, яка структурує політичну діяльність, надає їй нового значення, формує громадську думку, забезпечує процес політичної соціалізації громадян з урахуванням їх потреб та інтересів, процес обміну політичною інформацією, смислами, новинами між владою та суспільством, між політичними акторами з метою досягнення розуміння та згоди.

Особливим видом комунікації, орієнтованим на обґрунтування висловлювань, обговорення думок політичних суб'єктів з метою досягнення аргументованої згоди є політичний дискурс. В умовах демократії політичний дискурс забезпечує ефективний, взаємний у режимі "влада – суспільство", пошук вирішення важливих проблем, підвищуючи рівень легітимності влади та політичної участі громадян.

Таким чином, розглянуті феномени взаємопов'язані та розкривають роль інформації, соціальної інформації, політичної комунікації

як основи, предмета та засоби інформаційної політики в політичній системі. Аналіз їх смислового наповнення, розгляд етапів формування дозволяє мати понятійно концептуальну основу для розкриття суті феномена інформаційної політики органів виконавчої влади.

Зміст інформаційної політики органів виконавчої влади включає сукупність принципів, цілей, завдань, механізмів реалізації, методів і критеріїв оцінки ефективності інформаційної діяльності в політичних комунікаціях, що дозволяють провести якісний аналіз умов цієї діяльності та встановити контроль за її ефективністю, а також пріоритети щодо методів комунікаційної аргументації, адресатів та носіїв інформаційних повідомлень, аналіз та проектування вартісних характеристик комунікаційних заходів. Для визначення ефективності використовується система зворотного зв'язку, що включає виявлення та осмислення даних громадської думки.

У міру розвитку демократії зростає потреба політичної системи у непропагандистських видах політичної комунікації. Органи виконавчої влади, виступаючи суб'єктом політичної комунікації, не можуть не інформувати громадян про цілі та завдання заявленого та проведеного курсу політики, роз'яснюючи послідовність першочергових та наступних кроків. Їхній імідж, популярність і популярність створюються за посередництва ЗМІ. З цієї точки зору зрозуміло, що хоча легітимна державна влада і є основним суб'єктом інформаційної політики, їй вкрай важливо зберігати "в своїх руках" державні ЗМІ та шукати нові, нетрадиційні форми взаємодії з "незалежними" мас-медіа. Сучасну систему державного управління (як і суспільство в цілому) можна розглядати як систему циркуляції інформації, встановлення та підтримки між різними рівнями та органами влади комунікативних зв'язків. Ефективність системи залежить від якості цих зв'язків, встановлення та корекція яких мають бути визначені інформаційною політикою органів виконавчої влади, під якою автор розуміє діяльність цих структур щодо досягнення цілей, що відображають національні інтереси в інформаційній сфері; стратегію та тактику управлінських рішень та методи їх реалізації, що розробляються та реалізуються виконавчою владою для регулювання та вдосконалення як безпосередньо процесів інформаційної взаємодії у всіх сферах життєдіяльності суспільства та держави, так і процесів (у широкому сенсі) технологічного забезпечення такої взаємодії.

Державна інформаційна політика має забезпечити доступність інформації для громадян у потрібний час та на зручних для них умовах, підтримувати множинність джерел інформації, серед яких мають бути як повноправні партнери органи державної влади всіх рівнів, органи місцевого самоврядування, приватний сектор економіки та громадські структури. Сьогодні не викликає сумнівів нагальна потреба цілеспрямованого державного регулювання інформаційної сфери: приймаються необхідні законодавчі акти, перебудовується діяльність органів виконавчої влади, відповідальних за формування та реалізацію державної інформаційної політики. Найважливішим аспектом інформаційної політики будь-якої держави є регулювання ринку інформаційної продукції та послуг, включаючи вплив на технологічний прогрес, інноваційні та інвестиційні процеси, а також процеси приватизації в інформаційній сфері.

Нами розроблено структуру інформаційної політики органів виконавчої влади, яка бачиться з двох взаємодоповнюючих підсистем: вибору цілей, аналізу та оперативних дій у реальному масштабі часу. Інформаційна політика, реалізована органами виконавчої, включає такі етапи: 1) визначення цілей політичного суб'єкта у сфері суспільства; 2) аналіз: а) "прогалін" – розбіжності прогностичної картини та цілей; б) зовнішніх умов (інформаційного середовища); в) "внутрішніх" можливостей (ресурсів) політичного суб'єкта; 3) формулювання та прийняття стратегії: пошук шляхів використання можливостей (складання списку альтернативних варіантів діяльності); планування (вибір зі списку альтернатив та прийняття рішення); 4) власне реалізація політики, що включає контроль та корекцію попередніх етапів.

Показано, що основними принципами інформаційної політики Києва є: безумовне забезпечення конституційного принципу інформаційної відкритості, прав громадян на отримання інформації; дохідливість, адресність і регулярність інформації, що поширюється; визнання пріоритету ЗМІ в інформуванні населення; посилення ролі редакцій муніципальних газет та студій; взаємодія всіх структур управління у забезпеченні достовірними та повними відомостями та аналітичними матеріалами ЗМІ; пошук нетрадиційних форм інформування населення та створення каналів "зворотного зв'язку"; розвиток та заохочення прагнення громадян особисто

брати участь у реалізації міських програм; використання сучасних засобів інформатизації для передачі оперативних відомостей та інформування населення.

Вибір пріоритетних напрямів інформаційної політики органів виконавчої влади, а також механізмів (засобів, методів та технологій) її реалізації здійснюється відповідно до декларованих принципів, поставлених цілей та завдань. Провідний напрямок – інформування громадян, всіх суб'єктів владної, соціально-економічної та інших видів діяльності, що функціонують у столиці, про плани, цілі, завдання, напрями та результати діяльності органів виконавчої влади. Інформаційна політика Києва реалізується у напрямках, що відповідають напрямкам діяльності міської адміністрації з управління соціально-економічним життям міста. Це означає, що всі міські програми та окремі заходи, що проходять під патронажем Київської міської державної адміністрації, є інформаційними приводами для висвітлення у різнорівневих ЗМІ.

Інформаційна політика Києва має трирівневу структуру: за останні роки в Києві в основному сформована система інформування населення про діяльність органів влади на обласному і районному рівнях міського управління. У цьому існує система відносин із державними ЗМІ. Організовано зворотний зв'язок із населенням, що дозволяє проводити аналіз і приймати оперативні управлінські рішення, проте до теперішнього часу ступінь участі у цьому процесі населення невеликий, а сама участь – пасивна.

Інформаційна політика Києва реалізується відповідно до заявлених принципів, згідно з поставленими цілями та завданнями, у всіх розглянутих напрямках на трьох рівнях – у місті, області та районах. Хоча, на нашу думку, в даний час реалізація ефективного управління, в тому числі і на місцевому рівні, наштовхується на серйозні труднощі не лише через проблеми технічного оснащення інфраструктури або нестачу кадрів, головним гальмом є невіршеність принципів питань формування та реалізації інформаційної політики органів виконавчої влади. Зокрема, складнощі з впровадженням процедур аналізу, особливо "внутрішнього", пов'язаного з необхідністю неупередженого розтину багатьох недоліків, які є в структурах виконавчої влади.

Висновки. В умовах сильної насиченості інформаційного поля Києва інформацією різного рівня – міжнародною, державною, міською,

галузевою та ін., що часом дезорієнтує громадян, а також з метою активізації політичної участі громадян у житті міста, консолідації населення щодо вирішення актуальних проблем окремих районів, і міста загалом виникає низка пропозицій. Насамперед необхідно вдосконалити інформаційну діяльність місцевих органів виконавчої влади на основі застосування системи стратегічного управління в інформаційній сфері, що передбачає наявність чіткої структури відповідних підрозділів в органах влади; пошук та залучення додаткових специфічних способів та каналів доведення до населення місцевої інформації; розвиток існуючих каналів та засобів інформування населення; підвищення ролі районних періодичних видань, чий внесок у процес реалізації інформаційної політики

органів виконавчої різного рівня хоч і зріс, але досі не може вважатися достатнім; а також – не просто дослідження та оприлюднення громадської думки, а й облік її при ухваленні політично важливих рішень органами виконавчої влади.

Список використаної літератури:

1. Забейворота Т. Сучасна концепція е-врядування як основа модернізації системи державного управління. Актуальні проблеми державного управління. 2017. № 1 (51). С. 35-42.
2. Линьов К.О. Інформаційне забезпечення державного управління та державної служби: навч. посіб. Київ, 2016. 421 с.
3. Божкова, В. В., Білан А. О. Сутність державної інформаційної політики в умовах розвитку інформаційного суспільства в Україні. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 11. С. 106–110.

Pushkar O. A. Information policy of executive bodies of a modern megalopolis

The information policy of executive bodies is proposed to be understood as the activities of these bodies in achieving goals that reflect national interests in the information sphere; the strategy and tactics of management decisions and methods of their implementation, which are developed and implemented to regulate and improve both the processes of information interaction directly in all spheres of society and the state, and the processes of technological support for such interaction.

In modern socio-political conditions, the technology of forming and implementing the information policy of executive bodies of a modern megalopolis has its own characteristics, but does not change its essence: it is the activity of a subject in the information sphere of society, aimed at achieving certain political goals. The process of forming and implementing the information policy of executive bodies implies awareness, formulation of political goals in this area; forecasting changes in the information environment; analysis of the potential of the government body; selection from a list of alternatives of the strategy of influencing the target audience in rapidly changing conditions; decision-making; implementation of plans and programs; determining the effectiveness of policy implementation (selection of criteria, building a feedback system, identifying, understanding and accounting for public opinion); selecting and conducting corrective procedures.

The implementation of the information policy of the executive authorities of a modern metropolis is aimed at: increasing the effectiveness of political management, transforming it into a flexible, open, democratic process; informing the population about the activities of the authorities in solving life support problems; increasing the authority of government structures and political leaders, forming and maintaining their positive image among the population; establishing and improving contacts with the media at various levels, forming a system of operational interaction with them; establishing and improving operational feedback between the authorities and society; forming, studying and accounting for public opinion; forecasting trends in the development of the information sphere of society; increasing citizen participation in making political decisions.

Compliance with the requirements for the formation and implementation of the information policy of the executive authorities of a modern metropolis allows us to predict the trends in the development of the information sphere of society, monitor and understand the mutual influence of the information environment itself and the subjects that influence it, implement programs, adequately evaluate and rank the types of our activities, focusing on urgent problems, ensuring sustainable balanced development of society in the long term. In megacities, the functioning of government as a democratic, flexible, "open" mechanism of political governance; ensuring its constant dialogue, two-way balanced communication with citizens is a necessary condition for creating broader opportunities for citizens to adequately understand the activities of government structures, and therefore – to support the political decisions being made.

Key words: state, state policy, state information policy, information policy of executive authorities, metropolis.